

Một số kĩ năng học tập mới cần hình thành cho học sinh tiểu học trong điều kiện ứng dụng công nghệ thông tin - truyền thông vào dạy học

• ThS. NGUYỄN THỊ CHIM LANG

Sở Giáo dục và Đào tạo Bà Rịa - Vũng Tàu

Hiện nay, trong giáo dục (GD) phổ thông nói chung và GD tiểu học nói riêng, cùng với việc đổi mới nội dung và phương pháp GD là việc ứng dụng ngày càng nhiều các phương tiện kĩ thuật, đặc biệt là công nghệ thông tin - truyền thông (CNTT-TT) vào dạy học.

Từ những năm cuối của thập niên 90 thế kỉ trước, ở các thành phố lớn nước ta máy tính điện tử đã được sử dụng khá rộng rãi trong các trường phổ thông, không chỉ ở cấp trung học mà cả ở cấp tiểu học. Riêng ở tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu, đặc biệt ở thành phố Vũng Tàu nhiều trường đã được trang bị máy vi tính để dạy môn tin học với tư cách là môn tự chọn và để hỗ trợ dạy học các môn học khác như Tiếng Việt, Toán, Khoa học v.v. Cùng với việc trang bị máy tính là việc nối mạng Internet đến các trường. Khi ứng dụng CNTT-TT vào dạy học, trước hết là máy tính điện tử và mạng Internet, đòi hỏi học sinh (HS) phải có những kĩ năng học tập mới mà trước đây chưa hề có ở nhà trường truyền thống. Đó là những kĩ năng học tập độc lập và cùng nhau trên máy tính.

Kết quả nghiên cứu của nhiều công trình khoa học cho thấy khả năng và cũng là những kĩ năng mà trẻ em dễ dàng tiếp thu trong độ tuổi từ 3 đến 8 tuổi như sau:

- Trẻ 3 tuổi:

- * Biết nói chuyện và hát theo những nhân vật hoạt hình trong các chương trình máy tính;
- * Biết dùng chuột để trỏ và nhấp;
- * Biết khám phá ra những chỗ có thể nhấp chuột trên màn hình;

- * Biết dùng chuột để vẽ các đường nét trong các chương trình đồ họa dành cho trẻ em;

- * Nhớ được những vị trí mà chúng ưa thích trong các chương trình và luôn đòi quay lại những vị trí đó.

- Trẻ 4 tuổi:

- * Biết khởi động chương trình từ màn hình Destop của máy tính;

- * Biết tự tìm đường khám phá trong những chương trình đơn giản;

- * Biết bấm chuột một đối tượng và kéo thả sang một vị trí khác trên màn hình;

- * Biết chơi nhiều trò chơi đòi hỏi sự nhanh nhay và xây dựng khái niệm như các trò chơi dạy chữ ABC, các chữ số và phân biệt các hình dạng;

- * Biết tô màu trong các chương trình vẽ;

- * Biết đặt đĩa CD vào lòng ổ đĩa CD-ROM.

- Trẻ 5 tuổi:

- * Biết khởi động máy tính;

- * Biết sử dụng cách đăng nhập để chạy chương trình, chẳng hạn biết gõ tên mình trên bàn phím;

- * Biết chơi các trò chơi đòi hỏi trí nhớ và kĩ năng giải quyết vấn đề;

- * Biết sử dụng các phần mềm đồ họa đơn giản để làm thiệp mời, thiệp sinh nhật;

- * Biết chức năng in của chương trình;

- * Biết thoát ra khỏi chương trình sau khi đã hoàn tất.

- Trẻ 6 tuổi:

- * Biết sử dụng các phím chức năng trên bàn phím như các phím mũi tên, Escape, phím cách,...

- * Biết các trò chơi phát triển kĩ năng làm toán, tập đọc, kiến thức khoa học, địa lí,...

- * Biết dùng phần mềm văn bản và các chương trình đồ họa đơn giản để viết một câu chuyện có hình vẽ minh họa;

- * Biết tự trang trí màn hình nền Destop với những hình vẽ riêng của mình;

- * Biết chơi những trò chơi đòi hỏi phải thay phiên với người khác;

- * Biết lưu dữ liệu vào đĩa cứng.

- * Biết tự tìm hiểu và khám phá qua các CD-ROM bách khoa dành cho trẻ em.

- Trẻ 7 tuổi:

- * Biết viết và gửi Email thăm hỏi người thân;

- * Biết sử dụng Internet để tìm kiếm thông tin liên quan đến việc học ở trường;

- * Biết chơi những trò chơi đòi hỏi phải giải toán hay những câu đố logic;

- * Biết quét (scan) hình ảnh với máy Scanner;

- * Biết làm và duy trì một nhật kí trong máy tính với minh họa kèm theo.

- Trẻ 8 tuổi;
- * Biết bắt đầu tập gõ bàn phím bằng cả hai tay;
- * Biết sử dụng thực đơn trong chương trình để thay đổi phong chữ;
- * Biết dùng máy tính và Internet để viết những báo cáo mà nhà trường yêu cầu;
- * Biết sử dụng máy ảnh số;
- * Biết chơi những trò chơi sử dụng các trình giả lập để xây dựng thành phố, nông trại,...
- * Biết tự cắm điện, cắm máy in nối điện thoại vào modem và khởi động máy tính.

Việc cho trẻ em sử dụng máy tính sẽ giúp các em làm quen với những kỹ năng CNTT, và những kỹ năng đó là cần thiết cho các em suốt đời từ khi đi học cho đến khi đi làm. Tuy nhiên, nếu cho các em tiếp cận với máy tính quá sớm mà không có sự điều tiết cũng như giám sát của phụ huynh thì lại là điều không nên. Những động tác thường xuyên lặp đi lặp lại như gõ phím, di chuột cùng với tư thế ngồi không thoải mái sẽ khiến các em bị đau nhức lưng, vai, cổ tay, đặc biệt là mắt, trẻ dưới 12 tuổi dễ bị vẹo cột sống. Bởi vậy trong điều kiện ứng dụng CNTT - TT vào dạy học cần phải hình thành ở HS tiểu học một số kỹ năng học tập mới: Kỹ năng sử dụng máy vi tính, kỹ năng học tập trên các phần mềm, các kỹ năng phụ trợ khác.

Kỹ năng sử dụng máy vi tính

HS tiểu học nói chung và HS lớp 4-5 nói riêng khi bắt đầu sử dụng máy tính đều phải hình thành một số kỹ năng cơ bản:

- Trước hết là kỹ năng sử dụng chuột, kỹ năng nhấp chuột phải, trái, kỹ năng di chuyển chuột;
- Kỹ năng sử dụng bàn phím;
- Kỹ năng sử dụng một số phím cơ bản thường sử dụng như: enter, back, del, shift, escape...;
- Kỹ năng điều khiển con trỏ theo ý muốn;
- Kỹ năng mở CPU;
- Kỹ năng mở màn hình;
- Kỹ năng tắt màn hình;
- Kỹ năng sử dụng một số biểu tượng thường dùng được hiển thị trên đầu màn hình như: lưu (save), cắt (cut), dán (paste), in (print)...;
- Kỹ năng sử dụng và chuyển đổi font chữ;
- Kỹ năng vào chương trình (program) dò tìm chương trình nào mình muốn thực hiện.

Kỹ năng học tập trên các phần mềm

Đối với HS tiểu học cần giúp các em quan tâm đến việc sử dụng phần mềm ứng dụng để học tập và tự học như phần mềm soạn thảo văn

bản (Microsoft word) nhưng mục đích không phải để soạn thảo văn bản mà để viết thư, gửi mail; phần mềm Paint dùng để vẽ và hiệu chỉnh các tập tin đồ họa dạng Bitmap trong windows. Chương trình của phần mềm Paint tuy không mạnh bằng những phần mềm khác, nhưng Paint trong windows cũng có nhiều tiện ích giúp cho HS, đặc biệt là HS tiểu học hình thành được kỹ năng vẽ sáng tạo.

Việc sử dụng phần mềm học tập sẽ giúp HS hình thành và rèn luyện một số kỹ năng như: kỹ năng tư duy, kỹ năng sáng tạo, kỹ năng giải quyết vấn đề, kỹ năng tìm kiếm thông tin và xử lý thông tin, kỹ năng làm bài tập, kỹ năng tự kiểm tra và tự đánh giá.

Các phần mềm học tập hiện nay HS tiểu học thường dùng là:

- Các phần mềm học vẽ: Em vẽ và tô màu cả school net, em vẽ phần 1, 2 của Infoworld, ABC Color, Drawing for children, Paint ...;
- Các phần mềm học tiếng Anh: Let's go, word bird...;
- Đĩa cùng học toán (learning Math) dành cho lớp 1, 2 3, 4 5 của schoolNet;
- Kiểm tra toán (Math tester);
- Các đĩa phần mềm học môn Tiếng Việt 1, 2, 3 của Infoworld (6 đĩa);
- Thiên nhiên xung quanh em;
- Phần mềm vui học lớp 5 của nhóm phát triển phần mềm sinh viên HS (học tập, ôn luyện các môn dành cho HS lớp 5 với nhiều hình thức khác nhau);
- Các phần mềm dạy học môn tin học từ lớp 3 theo quy định của Bộ GD-ĐT từ năm học 2006-2007:
 - + Học tiếng Anh: Alphabet Blocks (AB);
 - + Học làm công việc gia đình với phần mềm Tidy up;
 - + Rèn luyện tư duy với phần mềm Soukoban;
 - + Phần mềm khám phá rừng nhiệt đới: Explore the Rain forest;
 - + Phần mềm chơi Crazy Golf;
 - + Luyện bàn phím Typing test, Mario.

Một số kỹ năng phụ trợ khác cần được hình thành ở HS

Các kỹ năng học hợp tác:

Dạy các kỹ năng hợp tác trở thành một điều kiện tiên quyết đối với hoạt động lĩnh hội tri thức. Khi HS biết cách phối hợp hoạt động với người khác một cách có hiệu quả thì kết quả lĩnh hội tri thức của các em sẽ được nâng lên rõ rệt.

Các kĩ năng hợp tác rất cần thiết cho HS bởi 2 lí do:

Thứ nhất, các kĩ năng nhóm nhỏ và liên nhân cách là một động lực cho các nhóm học hợp tác. Để các nhóm học hợp tác hoạt động có hiệu quả, HS nhất thiết cần phải có những kĩ năng hợp tác phù hợp. Nếu không biết chia sẻ vai trò lãnh đạo, không biết cách giao tiếp phù hợp, xây dựng và duy trì sự tin tưởng lẫn nhau cũng như không biết cách giải quyết các mối bất đồng trên tinh thần xây dựng thì các nhóm học hợp tác sẽ không nâng cao được hiệu quả hoạt động.

Thứ hai, các kĩ năng hợp tác tự nó là những kết quả dạy học quan trọng có liên quan đế nghề nghiệp tương lai vì sự thành đạt trong cuộc sống.

Để hình thành các kĩ năng trên, HS phải được thực hành sử dụng máy tính và học tập trên các phần mềm có sự theo dõi của giáo viên.

Theo quy trình hình thành kĩ năng, giáo viên thực hành mẫu trên máy từng lệnh, HS vừa nghe cô hướng dẫn bằng lời vừa xem thao tác của cô trên máy tính thông qua việc sử dụng chuột, sử dụng bàn phím và các kí hiệu trên màn hình, đồng thời HS được thực hành ngay từng lệnh theo cô trên máy của mình.

Khi HS đã hình thành được kĩ năng sử dụng máy tính thì việc học tập trên các phần mềm ứng dụng sẽ được thuận lợi, và tạo nền tảng vững chắc cho bản thân HS tự học các phần mềm ứng dụng khác.

Cùng với việc rèn luyện kĩ năng sử dụng máy tính và kĩ năng học tập trên các phần mềm, giáo viên tổ chức cho HS hình thành kĩ năng học nhóm.

Việc học nhóm có hiệu quả hay không phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó có vai trò quan trọng của người trưởng nhóm, phụ trách... với vai trò giải quyết các vấn đề như định hướng đến việc hoàn thành một vấn đề nào đó, vai trò duy trì định hướng của nhóm, vai trò của cá nhân và chịu trách nhiệm về bạn cùng nhóm. Để việc học tập hợp tác có kết quả, giáo viên cần quan tâm đến việc hình thành các kĩ năng học nhóm như: kĩ năng giao tiếp, xây dựng và duy trì niềm tin, chia sẻ vai trò lãnh đạo và giải quyết các xung đột trên tinh thần xây dựng.

Để hình thành kĩ năng học nhóm cho HS, giáo viên nên thực hiện theo quy trình sau:

Bước 1: Hỏi HS xem những kĩ năng gì theo các em là cần thiết để học hợp tác.

Bước 2: Giúp HS hiểu rõ kĩ năng đó là gì, cả về mặt nhận thức và hành động.

Bước 3: Tạo các tình huống thực hành.

Bước 4: Đảm bảo rằng mỗi HS nhận được sự phản hồi về việc mình đã thể hiện kĩ năng này như thế nào.

Bước 5: Khuyến khích HS kiên trì thực hành các kĩ năng.

Bước 6: Thiết kế tình huống trong đó HS đạt được thành công với việc sử dụng các kĩ năng.

Bước 7: Yêu cầu HS sử dụng thường xuyên các kĩ năng để các kĩ năng này hòa trong vốn hành vi của HS.

Bước 8: Thiết lập các chuẩn mực để hỗ trợ cho việc sử dụng các kĩ năng này

HS được phân thành các nhóm nhỏ và được hướng dẫn đọc và học các tài liệu được giao và phải chắc chắn rằng các thành viên trong nhóm cũng nắm vững tài liệu đó. Giáo viên tổ chức cho HS thảo luận về tài liệu với các bạn khác, giúp bạn mình cũng hiểu bài và động viên lẫn nhau làm việc tích cực hơn, nghe nhau giải thích, khuyến khích lẫn nhau và thử nghiệm các giải pháp, tạo điều kiện và hỗ trợ về mặt kiến thức và kĩ năng cho các thành viên.

Hình thành kĩ năng học tập nhóm cho HS là nhằm đạt mục tiêu học tập hiệu quả. Tuy nhiên để hình thành kĩ năng làm việc hợp tác trong các nhóm nhỏ, đảm bảo mọi thành viên nắm vững tài liệu được giao, giáo viên còn phải tổ chức hoạt động học tập của HS gắn với một cuộc đua tranh thắng thua xem ai nhất và giáo viên cũng cần hình thành kĩ năng làm việc, học tập độc lập, tự học một cách phù hợp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. David W, Johnson, Royer.T. Johnson and Edyth Johnson Holubee (1990), *Circle of learning: cooperation in the classroom Interaction*, book Company Edina, Monnesola 55435.
2. Robert Fisher (1995), *Dạy trẻ học*, Văn phòng Dự án Việt - Bỉ "Đào tạo giáo viên các trường sư phạm 7 tỉnh miền núi phía Bắc Việt Nam", Hà Nội.
3. Trần Duy Hưng (2002), *Tổ chức dạy học cho HS trung học cơ sở theo nhóm nhỏ*, Luận án Tiến sĩ GD học, Trường ĐHSPT Hà Nội.
4. Nguyễn Phụ Thông Thái (2002), *Kĩ năng học tập cơ bản của HS lớp 1*, Tạp chí GD, số 21/2002, tr. 29-30
5. Đặng Thành Hưng (2004), *Hệ thống kĩ năng học tập hiện đại*, Tạp chí GD số 78, 2/2004, tr.25-27.

SUMMARY

The article deals with some such new learning skills necessarily created for primary school students in applying ICTs to teaching as the skill to use the computer; learning on software and cooperative learning skills.